

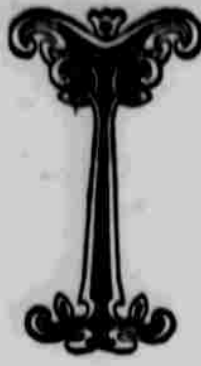
JAN HUS KÁŽE V KAPLI BETLEMSKÉ



Levá dolní čtvrtina obrovského Muchova obrazu.



Pravá dolní čtvrtina obrazu "Husovo kázání."



"SLOVANSKÁ EPOPEJ" ALFONSE MUCHY.

PŘED nedávnem vystavováno bylo v Art Institutu v Chicagu pět velkých obrazů proslulého českého malíře Alfonse Muchy, část to "Slovanské Epopéje", ve ledila jmenovaného umělce. Obrazy tyto vyvolaly v Chicagu velkou pozornost v uměleckých kruzích a přední kritické americké vypravěči se o nich velice licheřivě.

Celá Epopéje bude mít asi dvacet takových obrazů a bude v budoucnosti řazena mezi největší umělecké poklady města Prahy, které pro toto veledělo nechtě postavili zvláštní pavilon, jenž státi bude nepochybně na vrchu Petřina. Skvělá tato série velkých obrazů bude darem amerického továrníka Cranea Slovanstvu, zvláště národu československému. Pan Crane, vzácný přítel národa našeho, nese náklad na zhotovení této série obrazů.

Laskavostí p. J. F. Stěpiny, bankéře z Chicaga, známého podporovatele a nadšeného ctitele českého umění, který dal vlastním nákladem tisknouti pěkný katalog k výstavě obrazů Muchových v Chicagu a zhotoviti štůčky, umožněno bylo nám v tomto čísle přinést reprodukce obrazů, jež v Chicagu byly vystavovány. Největší z těchto obrazů představuje Husa, kázajícího v kapli Betlémské. Na reprodukci vidíme dolejší polovinu obrazu ve dvou částech. Reprodukce tyto znázorňují následující výjevy:

Mistr Jan Hus káže v Betlémské kapli.

O tomto obrazu netřeba šířiti slov, neboť každý Čech ví a zná, že to bylo v Betlémské kapli v Praze, kde Mistr Jan Hus nfměl proti mravní zkáze kněžstva, proti odpustkům atd. R. 1412 zástupy lidu přicházely, aby slyšely výmluvného řečníka, jenž za 3 léta po té stal se mučedníkem za svobodu svědomí. Na pravo na tomto Muchově vidíme královnu Žofii, manželku krále Václava IV., s jejími dvorními dámami, která byla Husovi nakloněna. Na obraze tom vypočten jest Muchou Hus bez vousů, jak dle historických dokladů po ruce jso-
cích, v době té chodil.

Slavnost Svantovitova na ostrově Rujaně.

V nynějším východním Německu až k Baltickému moři i na některých jeho ostrovech byli ve starých dobách usazeni Slované Polabští nebo Baltičtí. Jejich předním a nejvyšším bohem byl Svantovit, jehož hlavní svatyně byla v městě Arkoně na ostrově Rane nebo Rujaně v Baltickém moři. — Ostrov oddělen byl čtvrtí míle širokou úžinou od (nynějšího pruského) břehu. Svantovit byl zároveň etěn jako bůh války a taky úrody, a o jeho svátku, který se svítival ve žních, scházivali se k arkonskému chrámu lidé z celého ostrova, při čemž v obět byl zabíjen dobytek, a z masa jeho připravovány byly posvátné hody. Jinou, bohu tomu přínášející obětí byl velký koňák.

Počátek slavnosti té je zahalen rouskou neznámé minulosti, ale ona pořádána byla až do XII. století, kdy Arkoně byla Germány něm bílým komoní, a Svantovit, žen.

Na hořejší části tohoto obrazu v levém rohu vidíme germánského boha Thora s jeho vlky, kteří zahubili obhájce Svantovitovy. Poslední vojín umírá na posvátném bílém komoní, a Svantovit, jenž stojí vedle něho, běže mu z ruky posvátný meč. A potom nastal pád baltických Slovanů, jejichž zbytky tvoří dnes lužičtí Srbové!

Na spodní části obrazu v zelenavém měsíčním svitu zříme slavnost Svantovitovu, ve výšce nad tím allegorií pádu slovanského božstva.

Vybavení ruských mužiků z poddanství.

Na tomto obraze vidíme v mlhavém pozadí majestátně vystupující Kreml v "bělokamenné maufšce Moskvě", kde r. 1861 byla čtena proklamace, dle níž ruští mužiké byli rozhodnutím cara Alexandra II. zbaveni poddanství. Dle úkazu toho sedláci dostali své dvory a polstvo v plné užívání a mohli je koupiti v přímé vlastnictví. Když však slyšeli, že mají vykoupiti statky, na nichž jejich rod od nepaměti pracoval, bouřili

se, a museli býti namnoze vojskem přivedeni k pokoji. Trvalo to pak ještě do 3. března r. 1864, nežli sedláci byli prohlášeni za vlastníky svých polí s povinností platit toliko daň z pozemků. Václav, kdož zrušením poddanství utrpěl na svých statech škodu, měl dostati od státní pokladny náhradu, jejíž výši ustanovila likvidační komise.

Car Alexander, jemuž se dosta-

náboženském hnutí byl Jan Milič z Kroměříže, v letech 1360—62 kanovník pražský, jenž se roku 1363 vzdal svého důstojenství a oddal se působení kazatelskému, nejdříve v Horšovské Týně a pak v Praze, naponínaje lid ku pokání a polepšení nemravného života. Roku 1367 odebral se do Říma, kde byl z rozkazu inkvizice zatčen a uvřazen do žaláře, odkud ho vysvobodil návrst papeže Urbana

ženské novotáře a ku konci září 1319 — jak na tomto obraze vidíme — přivedl lid od Plzně na "Křížky" v procesi s "tělem božím" a radil mu, aby místo poutnické hole vzal do ruky meč a táhl na pomoc Praze proti císaři. Roku 1420 byl nucen opustiti Plzeň, nechtě se v ní bezpečným a ukrýval se ve vojsku Žižkově. Někdy před r. 1437 stal se duchovním správcem v Zateci, ale když po přijetí kompaktát r. 1437 nechtěl se nastalým poměrům podrobiti, bylo mu císařem Sigmundem zakázáno kázati v království Českém, a pod trestem utopení mu nařízeno, nezdřívati se nikde jinde, nežli v Táboře. Když Tábor r. 1452 padl, byl Koranda odvezen do Prahy a vězněn na staroměstské radnici až do r. 1453, kdy slibiv, podrobiti se, byl odvezen na Litice, kde zůstal až do smrti.

HUS BEZ VOUSŮ ANEBŮ S VOUSY?

Většina obrazů, znázorňujících Husa, představuje slavného tohoto českého reformátora s vousy, avšak Alfons Mucha, tvůrce "Slovanské Epopéje", maluje Husa bez vousů. Obraz, znázorňující Husa při kázání v kapli Betlémské, ukazuje tvář jeho bezvousou, stejně jako Muchův "Mistr Jan Hus" v Repräsentaci domě pražském.

Otázka, nosil-li Hus vousy anebo nikoliv, není tak malichernou, jak by se na první pohled zdálo. Otázkou touto zabývali se přední českí historičtí badatelé, kteří této věci věnovali značnou pozornost. K otázce této před časem napsal Dr. Vojan zajímavé pojednání, z něhož vyjímáme následující:

Dr. Štech (v díle "Mistr Jan Hus v životě a památkách českého lidu", napsali Dr. Krofta, Dr. Hanuš, Dr. Šalda, Dr. Štech a Jos. Holeček, Praha 1915) píše: "Pravé husitství, představované Táborstvem, popřelo veškerou formálnost obřadů, vymýtlo z chrámu obrazy a sochy svatých, jež považovalo za modly hluché a trpaslíky. Smrt Husova připomínána jen zpěvem. Všechna výtvarná zpodobení postavy Husovy jsou pozdější, teprve z času, kdy

ož počal povlovný postup smířování s církví a kdy opětně přilnuly její tradiční formy a symboly. Proto nevíme, jak vskutku vypadal Mistr Jan, a všechny otázky po jeho podobě musí přestat na stanovení přibližného povšechného typu postavy, která nemůže míti zjedinečujících známek skutečné podobizny. Moderní dějepyci hledali také odpověď na otázku, měl-li Hus vskutku vousy, se kterými se objevuje jeho postava od 16. století. Tuto vše rozřešil definitivně Zikmund Winter. Poukázal přesvědčivě (ve svém díle "Dějiny kroje v zemích českých", str. 192), že Hus byl knězem v době, kdy kněžstvo v Čechách už vesměs se povinně holilo, jak o tom svědčí všechny drobnomalby i obrazy 14. století, a že se od jiných kněží církevních jistě lišiti nechtěl a neřídil. Také v procesu nebyla mu vytčena žádná odehýlka od mravů a způsobů ostatního kněžstva, kdežto lajkovi Jeronýmovi připomínána "brada" (vous), kterou prý nosil proto, aby se zalbil ruským pravoslavným, s nimiž jednal proti Římu. Ani na smrt nešel Mistr Jan Hus s plnovousem, jenž mu snad narostl v dlouhém vězení. Petr z Mladonovic, který popisuje v české zprávě jeho vzezení, nepraví ničeho o vousích. Byl jistě oholen před obřadným odsouzením v den odsouzení, pro něž bylo předem přichystáno v kostnickém muenstru s mešním rouchem. Při tomto formálním aktu zrušena také tonsura, která jistě ve vězení zarostla. Při exkomunikaci (vyvržení z církve) byla tedy kněžská důstojnost mistrova, jak se jevíla zjevem nejvíce holou bradou, nejprve zdůrazněna. Konečně máme tu o posledních okamžicích mistrových přímý pramen, obrazy v rukopisech Riechenhalovy Kroniky.

Kostnický písař a očitý svědek Husovy smrti, Ulrich von Riechenthal, sepsal svoji kroniku několik let po událostech, jichž byl svědkem. — as mezi lety 1423 a 1433, — a dal ji vyzdobiti obrázky. Tato kronika se zachovala šest rukopisů s obrazy, pozřizovanými dle stejné předlohy. Nejstarší rukopis je Aulendorfský, v majetku hraběte Koenigssegga, pak následují Kostnický s nejlepšími obrazy. Pražský v universitní knihov-

PŘEDCHŮDCE HUSŮV.



Milič z Kroměříže káže pokání.

lo žestného přídavku "Osvoboditel", poněvadž vybavil velikou část balkánských křesťanů z tureckého jařma, byl 13. března r. 1881 v Petrohradě na Michalském náměstí zprovozen se světa bombou, hozenou mu pod nohy nihilistou Gělnikovem.

Na obrázku je viděti zástupy mužiků, kteří po přečtení úkazu zůstali na náměstí před Kremlm, kde vzdávali bohu a caru díky za své osvobození.

Milič z Kroměříže.

Jedním z tak zvaných předchůdců Husových v reformním

V. do Říma, jemuž Milič byl císařem Karlem chvalně doporučen. Po návratu do Prahy pokračoval ve své horlivosti jako mravokárný kazatel.

Na obrázku tomto vidíme, jak padl ženatý pod dojmem Miličova kázání odkládají své šperky, prosíce za rozřešení.

Václav Koranda starší.

Jedním z neznámějších vůdčů náboženského hnutí v Čechách, fedrovaného Husitů, byl Václav Koranda starší, pocházející z Plzně, kde se také stal farářem. Hned od r. 1416 přijímal v Plzni nábo-

V ZÁSVITU SVOBODY.



Zrušení roboty na Rusi roku 1861.

ZE SLOVANSKÉHO DÁVNOVĚKU.



Slavnost Svantovitova na ostrově Rujaně.

